

TUHFE-İ NÂİLÎ'DE KONYALI ŞAİRLER

Poets from Konya in Tohfa-e Nâelî

Veyis DEĞİRMENÇAY*

Ahmet ÖZKAN**

Özet

Anadolu'nun kadim şehirlerinden Konya, birçok medeniyete başkentlik yapan, bağrında pek çok şair ve yazar barındıran önemli merkezlerden biridir. Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, Şems-i Tebrîzî, Sadreddin Konevî ve daha birçok önemli şahsiyetlerin izleri bugün bile hissedilmektedir. Bu çalışmada 20. yüzyılın önemli şuarâ tezkirelerinden *Tuhfe-i Nâilî*'de yer alan Konyalı şairler tespit edilerek kaynaklarıyla birlikte günümüz alfabesine aktarıldı.

Anahtar Kelimeler: Konyalı Şairler, Tuhfe-i Nâilî, Mehmet Nâil Tuman

Abstract

As one of the most important centers of Anatolia and capital of many ancient civilizations, Konya is a place of many historical poets and writers. The effects of this important personalities like Mawlâna Jalâladdin Rûmî, Shams-e Tabrîzî, Sadraddin Konavî and many others are still perceptible. In this study, poets from Konya, who was detected from one of the most important biographies of the 20th century "*Tohfa-e Nâelî*" are transferred, together with its resources, to the present alphabet.

Key Words: Poets from Konya, Tohfa-e Nâelî, Mehmet Nâil Tuman

Giriş

Şuarâ Tezkireleri ve Tuhfe-i Nâilî

Türk toplumunda tezkire yazma geleneği 16. yüzyılda tasavvuf tezkireleri ile başlamış, 20. yüzyıla kadar çok önemli eserler meydana gelmiştir. Terim olarak "tezkire", eski dönemlerde yazılan biyografik-antolojik eserleri ifade eder. Çeşitli ilim dallarında yetişmiş âlimler ve şairlerin biyografilerine dair eserler Arap ilim çevresinde "tabakât" adıyla ortaya çıkmış, Fars edebiyatında özellikle şairler için yazılan tabakât kitaplarına "tezkire" adı verilmiştir. İslam telif geleneğinde zamanla farklı özellikler kazanarak gelişen tezkireler, esas nitelikleri bakımından günümüzdeki biyografik/antolojik sözlüklere benzer özelliklere sahiptir.¹

Klasik Türk Edebiyatı'nda ilk tezkire örnekleri Alî Şîr Nevâî'nin *Mecâlisü'n-nefâis*i ile Sehî Bey'in *Heşt Behişt*'idir. Bunlardan sonra Latîfî, Âşık Çelebî, Hasan Çelebî, Ahdî ve Beyânî'nin tezkireleri sayılabilir. XVII. yüzyılda Sâdikî, Riyâzî, Fâizî, Rızâ, Yümmî ve Güftî, XVIII. yüzyılda Mücîb, Safâyî, Sâlim, Belîğ, Safvet, Râmiz, Silâhdârzâde, Esrâr Dede

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi. El-mek: veyis0065@hotmail.com

**Yrd.Doç.Dr., Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi. El-mek: aozkan@bayburt.edu.tr

¹ Yusuf Öz, "Tezkire", *DİA*, İstanbul 2012, XLI, 68.

ve Âkif tezkireleri; XIX. yüzyılda Şefkat, Es'ad Efendi, Ârif Hikmet, Fatmî, Tevfik ve Mehmed Tevfik tezkireleri kaleme alınmıştır. XX. yüzyılda ise Ali Emîrî ve İbnü'l-Emin Mahmûd Kemal İnal bu alanda önemli eserler vücuda getirmişler; daha sonra Mehmet Nâil Tuman bütün bu eserlerden faydalanarak *Tuhfe-i Nâilî* adlı eşsiz eserini yazmıştır.

Mehmet Nâil Tuman, Rûmî 14 Teşrinisani 1291 (26 Kasım 1875)'te doğmuştur. Doğum yeri, İstanbul Küçük Mustafa Paşa Müftü Hamamî Mahallesi'dir. Mehmet Nâil Tuman'ın babası Çordukzâde lakaplı Amasyalı Mehmet Ragıp Bey, annesi Saibe Hanım'dır. Babası, Maliye Tahsilat Komisyonu ile Belediye Meclisi azalığında ve baş tahsildarlığında görev yapmış ve 1311 (1895) yılında vefat etmiştir. Annesi hakkında yeterli bilgi yoktur. Mehmet Nâil Tuman, hiç evlenmemiş, sıbyan mektebi, Dârü't-ta'lim ve Medrese-i Edebiyye'de okumuş, özel hocalardan ders almış, bir sene kadar da Mekteb-i Hukûk-ı Şâhâne'ye devam etmiştir. Mehmet Nâil Tuman, ilk olarak 26 Haziran 1309 (8 Temmuz 1893) tarihinde İstanbul Adliye Nezareti, İstanbul Bidâyet Mahkemesi İstinaf Dairesi mülâzımlığında memuriyete başlamıştır. Bu arada birtakım başka memuriyetlerde de bulunmuştur. 14 Mayıs 1341 (14 Mayıs 1925)'ten 31 Ağustos 1926'ya kadar Hemedan Şehbenderliği yapmıştır. Mehmet Nâil Tuman, 1 Eylül 1926 tarihinden itibaren mazuliyet maaşına bağlanmış ve 18 Haziran 1928 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Emekliye ayrıldıktan sonra Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan İstanbul Kütüphaneleri Tasnif Komisyonu üyesi olarak çalışmıştır. 10 Nisan 1958 tarihinde vefat etmiştir.²

Tuhfe-i Nâilî, Mehmet Nâil Tuman tarafından 20. yüzyılda kaleme alınan ve 6000'e yakın şahsı içeren şairler tezkiresidir. Eserin mukaddimesinde yazar, eserini divan sahibi olan ve olmayan şairleri bir arada zikretmek ve bu alanda çalışma yapanlara kolaylık sağlamak amacıyla telif etiğini belirtmektedir. Başta şair tezkireleri olmak üzere 75 kaynaktan istifade eden Tuman, tezkirelerde ismi olmayan şairleri de araştırmış ve bulduklarını çalışmasına dâhil etmiştir.³ Eserde şairlerin kısaca hayat hikâyeleri ve varsa şiirlerinden örnekler verilmiş; daha sonra hemen altında ilgili kaynak eserler yazılmıştır. Ayrıca her maddenin başında 1'den başlayarak numara da verilmiştir.

Tuhfe-i Nâilî'de üç kıtada hüküm sürmüş olan Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşamış birçok şair yer almaktadır. Bu çalışmada adı geçen eserde Konya ili ve eskiden bu ile bağlı Karaman, Aksaray gibi il, ilçe ve beldelerde yaşamış şairler tespit edilip günümüz harflerine aktarıldı. Her madde sonunda ilgili kaynaklar orijinalinde olduğu gibi yazıldı; ayrıca dipnotta cilt ve sayfa numarası ile birlikte parantez içinde madde numarası da varıldı.

² Levend, Ağah Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1988, 1, 347; Gündüz, Harun, *Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si* (İnceleme-Metin-İndeks Sayfa 1-100), Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir 2009, s. 4.

³ Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî* (haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı), Bizim Büro Yay., Ankara 2001, 1, 15.

TUHFE-İ NÂİLÎ'DE KONYALI ŞAİRLER

1. Sabûhî/Abdî Zarîf: Abdullah Sabûhî Efendi, Karamanlı, Baalbek kadısı, Abdi Zarif adıyla meşhurdur. Kanuni Sultan Süleyman devri şairlerindedir.

*Belâ bezminde geçtim baş u cândan kemân-ebrû
Gel imdi sergüzeşt-i aşkı başından geçenden sor*

*Gözlerindir yine eğlencesi ben mahzûnun
Mûnis ü hemdemi âhû yaraşur Mecnûnun*

(*Keşfü'z-zunûn, eski baskısı, I, 514; yeni baskısı, I, 797; Âşık Çelebi, s. 299; Hasan Çelebi, s. 187; Kâfzâde Fâizî Tezkiresi, s. 69; Beyânî, s. 49; Riyâzî, s. 83.*)⁴

2- Ahmed: Ahmet Efendi, Konyalı, Medine Kadısı, Kanuni Sultan Süleyman devri şuarasından. Bu beyit onundur:

*Ey yüze tutup geçen cânân elinden el-gıyâs
Bana gün göstermez ol fettân elinden el-gıyâs*

(*Ahdî, s. 45, Bağdatlı Ahdî, Ahdî Tezkiresi, Yazma*)⁵

3- Ali (veya) Seyyid: Seyyid Ali Çelebi, Konyalı, Mevlevî, Mesnevi-han. Vefatı 1190 (1776). Esrar Dede'nin vefat tarihini 1100 olarak yazması yanlışır.

*Sultân-ı aşk menzildir dil Medîne'si
Halvetserâ-yi sînedür anın hazînesi*

*Hâhişgerân-ı sikke-i irfân müjde kim
Pürdür nükûd-i şevk ile kalbim defînesi*

(*Kâmûsu'l-â'lâm IV, 3180; Sicill-i Osmânî, III, 511; Semâhâne-i Edeb, s. 96; Esrâr Dede, s. 142; Fatîm Tezkiresi, s. 307*)⁶

4- Âşık, Âşık Ömer: Aydınlı veya Konyalı, vefatı 1119 (1707), "Ola Âşık Ömer'in cilve-gehi aden-i celil" mısraı vefat tarihidir.

*Virmem sana çek benden elin ey melekü'l-mevt
Cânânıma nezr eylediğim cânâ dokunma*

*Açam başım, dökem yaşım, yakam yırtam, kılam zârî
O yaş ile benim da'vam Hudâ fasl eyleye bâri*

⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 548 (2313).

⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 17 (62).

⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 703 (2975); II, 1246 (4908).

(*Dîvân'ı Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi kısmında numara 5097; Mecma-i Şu'arâ, s. 108; Osmanlı Müellifleri, II, 312*)⁷

5- Avnî: Osman Efendi, Akşehirli, Gelibolu kadısı, vefatı Zi'l-ka'de 1039 (1629). Silifke'de medfundur.

(*Şakâ-yık-ı Nev'îzâde, s. 736*)⁸

6- Ayânî: Ayânî Çelebi, Konyalı.

*İder mi 'îd-i vasl-i yâre kurbân olmayan âşık
Bulur mi genc-i lâ-yefnâyi vîrân olmayân âşık
Olamaz bezm-i erbâb-i hakâyık sırrına mahrem
Delüp tâ bağrını ney gibi nâlân olmayan âşık
İrişmez zâhidâ! Vicdân-ı pâk-i pîr-i maksûda
Nice yıl hankâh-ı gamda mihman olmayan âşık
(Ahdî, s. 253)*⁹

7- Behcet: Şeyh Behcet Ali Efendi, Konyalı, vefatı 1238 (1822), Üsküdar'da Selimiye Tekkesi'nde medfundur. *Göçtü dâvetgâh-i dîdâre cenâb-ı Behçet* mısraı vefatı tarihidir.

(*Osmanlı Müellifleri, I, 47*)¹⁰

8- Bezcizâde, Mehmed veya Muhyî: Bezcizâde veya vahyizade şeyh Mehmed Muhyî Efendi. Ebû Abdullah el-İznîkî, Konyalı. Üsküdar'da Sultan Murad-ı Sâlis validesi Nûr Bânu Sultan Camii ve Tekkesi şeyhi. Vefatı 1018 (1609). Nev'îzâde, Muhammed Ağa Zaviyesi'nde şeyh ve Camii'nde vâiz olduğunu ve 1020'de vefat ettiğini yazıyor.¹¹ Bezcizâde veya Vahyîzâde Şeyh Mehmed Muhyî Efendi b. Ahmed Efendi b. Abdullah el-İznîkî.

(*Şakâ-yık-ı Nev'îzâde, s. 607; Sicill-i Osmânî, II, 16; Mecelle s. 140; Vefeyât-ı Ayvânsarâyî, s. 42; Hulâsatu'l-eser, III, 353*)¹²

9- Celâl: Yeğenzâde Celâl Efendi, Karamanlı, müderris, vefatı Recep 1020 (1611).

(*Şakâ-yık-ı Nev'îzâde, s. 543*)¹³

10- Cemâlî veya Hürrem: Hürrem Cemâlî, Karamanlı veya Bursalı, Hümâ-yı Hümâyun nâzımı, Sultan Bayezid-i Sâni devrinde vefat etti. (886-918); Edirne Kapısı haricinde Emir Neccârî Tekkesi kurbunda medfundur. Nev'îzâde ile *Sicill-i Osmânî* 970 (1562) tarihinde vefat ettiğini yazıyorlar.

⁷ *Tuhfe-i Nâilî, II, 615 (2616).*

⁸ *Tuhfe-i Nâilî, II, 710 (3004).*

⁹ *Tuhfe-i Nâilî, II, 715 (3027).*

¹⁰ *Tuhfe-i Nâilî, I, 109 (426).*

¹¹ *Tuhfe-i Nâilî, II, 917 (3805).*

¹² *Tuhfe-i Nâilî, II, 1259 (4984).*

¹³ *Tuhfe-i Nâilî, I, 150 (604).*

*Neyleyem şol gönlü kim aşkınla hayran olmaya
Neyleyem şol cânı kim sen cânı kurban olmaya*

*** **

*Aktı gönlüm su gibi bir dilberin didârına
Tûr-i Mûsâ'dan beter yandım tecelli nârına*

*** **

*Tanlaman şem'e yanarsa her gice pervânesi
Komak olmaz bir arada od ile divâneyi*

*** **

*Lebin itti devâ itti gözün hasta beni,
Billah ey İsâ-nefes ya seven ölsün mü seni.*

(Osmanlı Müellifleri, II, 122; Kâmûsu'l-a'lâm, III, 1833; Latîfî, s. 121; Sicill-i Osmânî, II, 85 ve 271; Sehî, s. 113; Kâfzâde, s. 24; Hasan Çelebi, s. 89; Riyâzî, s. 42; Şakâyık-ı Nev'îzâde, s. 37)¹⁴

Hürrem veya Cemâlî: Hürremü'l-Cemâlî b. Mehmed b. Süleyman el-Karamânî, Aksaraylı, müderris Cemâleddin Aksarayî sülalesindedir. Vefatı 970 (1562). İstanbul'da medfundur.¹⁵

11- Cünûnî Dede: Ahmed Cünûnî Dede, Süleyman el-Cünûnî'nin oğludur. Larendeli. Bursa Mevlevihanesi şeyhi. Vefatı 1030 (1620). Bursa Mevlevihane'sinde medfundur. Beyânî'nin *Kıldî Cünûnî Dede teslim-i rûh* mısraı vefatı tarihidir.

*Men tûtî-yi kudsem ten-i fânî kafesümdür
İhyâ iden emvâti mesihâ-nefesümdür*

*Men bâr-i emânet çekici ol şütürem kim
Nâlem reh-i maksûdîma bang-i ceresümdür*

(Güldeste-i (Riyâz-i İrfân), s. 128; Osmanlı Müellifleri, I, 52; Eslâf, I, 150; Sefîne-i Mevlevîyye, II, 57; Esrâr Dede, s. 66)¹⁶

12- Çâresiz: Şeyh İlyas Çâresiz, Karaman Ereğlili, Sakızlı Tekkesi şeyhi, Akbıyık Tekkesi şeyhi Ahmed Efendi müridlerindedir. 1001 (1592) tarihinde doğdu. Vefatı 1118 (1706). *Sakızlı Şeyh* terkibi vefatına tarihtir.

*Gel haber vireyüm haber sorarsan
Bugünün yarına salub yürüme*

¹⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 158 (635)

¹⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 247 (1025)

¹⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 163 (653)

*Bâzergânsın, bunda sermâyen bozub
Ashmı ziyâna virüb yürüme
Çaresiz'e çaresizlükdür öğüt,
Kahrı, lütfi ne gelür, aşk ile yut
Ululardan sana bu direm öğüt,
Sakın şikâyet idüb yürüme.*

(*Vefeyât-ı Ayvânsarâyî, s. 91*)¹⁷

13- Hâzım: Çelebi Efendizâde Ahmed Hâzım Efendi, Çelebi Efendi denmekle meşhurdur. Ravhî mahlaslı şâir, Ereğlili Abdurrahman Efendi'nin oğludur. Ereğlili; Nevşehir Müftüsü, Sultan Mustafa-i Salis devri sonunda vefat etti.

(*Râmiz, s. 58; Es'ad, s. 33*)¹⁸

14- Çelebi: Şeyh Ahmed Efendi, Yek Çeşm Ahmed Efendi, Karamanlı, Tercüman Yunus Tekkesi şeyhi ve Arap Camii vaizi. Vefatı 978 (1570).

(*Şakâyk-ı Nev'izâde, s. 203; Sicill-i Osmânî, I, 200*)¹⁹

15- Çengî, Nâyî, Yusuf: Nâyî Yusuf Dede Efendi, Konyalı, Beşiktaş Mevlevihanesi Şeyhi, Şeyh Mevlvî Hasan Dede'nin damadı, 1014 (1605) tarihinde Konya'da doğdu. Vefatı Zilkâde 1080 (1669). Beşiktaş Mevlevihanesi'nde medfundur.

Fennî'nin,

*Fenniyâ gûş idicek fevtini didim târih
Oldu Yûsuf Dedemiz Mısr-ı Nâim içre Aziz, beyti vefatına tarihtir.
Ey gonca dehen derd ile feryâd ideyim mi?
Bir âh ile mecmûamı berbâd ideyim mi?
Pür-cilve iken hânkah-i mülk-i fenâda
İnsaf mıdır hâtırı nâşâd ideyim mi?
Tasavvurumda olan nakş-ı hâl-i anber-bû
Derûn-i dilde olan dâğ-ı mâhtâb gibi
Garîk-i lücce-i bahr-i hayâtiyem yârin
Libâs-ı ten arada vâkıa hicâb gibi
Matlab-ı a'lâyi idrâk eylemez bu çeşm u gûş
Kâr-ı Hak'da âkil u dâna olur lâl u hamûş*

¹⁷ *Tuhfe-i Nâilî, II, 1238 (4851)*

¹⁸ *Tuhfe-i Nâilî, I, 173 (698)*

¹⁹ *Tuhfe-i Nâilî, I, 171 (691)*

*Ehl-i hâli zâhiren görsen felek-veş bî-zebân
Ma'nide ammâ yine bî-tâb-ı pür-cûş u hurûş
Kurbân olam nedir ol duzdîde nigâh!
Dünyâyı helâk eyledi ol çeşm-i siyâh
Ol harf ile ervâh-ı mukaddes dirilir
Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh*

*Dil-i hezâre gül-i bâğ u râğ yetmez mi?
Belâ-yi belâkeşe kunc-i ferâğ yetmez mi?
Şikeste-hâtır olan âşık-ı sitem-zedeye,
Derûn-i sînedeki sûz-i dâğ yetmez mi?*

*** **

*O sûz-i aşkile şevk-i fenây-ı Ferhad'a,
Sadâ-yı tîşe ile aks-i dâğ yetmez mi?
Hazan irişdi güle gitdi andelib-i çemen,
O gûne bezmgeh-i savt-i zâğ yetmez mi?
Didim bu gûne suhen hâline münâsibdir,
Nay ü kudûm u semaâ yasağ yetmez mi?*

*** **

*Bir sîneye kim nâr-ı muhabbet eseri yok,
Zulmettedir ol nûr-i Hudâ'dan haberi yok*

(Şakâyk-ı Şeyhî, I, 639; Sicill-i Osmânî, IV, 657; Osmanlı Müellifleri, I, 201; Safâyî, s. 655; Esrâr Dede, s. 305; Semâhâne-i Edeb, s. 255; Âsım, s. 37; Mecelle, s. 174; Atrabu'l-âsâr, s.73)²⁰

16- Dâlî: Dâlî Dede, Lârendeli, Mevlevî şeyhi, vefatı 1010 (1601), Şam Mevlevihanesi şeyhi.

*Nice yüzbin dil-rubâ var âşık ammâ binde bir,
Âleme insân-ı kâmil gelmez illâ binde bir
Zulmet-i hecrinde fikr-i leblerin âb-ı hayât,
Hızr-veş vuslat müyesser olmaz ammâ binde bir
Ey şeh-i mülk-i melâhat yıkma gönlüm şehri
Her diyâr-i dûr diğeri olmaz illâ binde bir
Sâl-i hicret bin bir oldu gelmedi bir er velî,*

²⁰ Tuhfe-i Nâilî, II, 1228-1229 (4797); II 1239 (4854).

Hazret-i Mollâ gibi olalı dünyâ binde bir

(*Esrâr Dede, s. 105; Semâhâne-i Edeb, s. 64.*)²¹

17- Derviş/Derviş Dede: Derviş Dede, Güzelce Kasımpaşa dervişi denmekle meşhurdur. Konyalı. Güzelce Kasımpaşa Divan efendisi, Şam Mevlevihanesi şeyhi. Vefatı 980 (1572), Şam'da medfundur.

*Hüner meydanı içre mâlik olan kilik-i ser-tîze,
Ma'ârif pehlivânîdür kamışdan oynadur nîze*

*** **

*Dimiş idin bir gice koynuna uryân gireyin,
İderem ol şevk ile çâk-i girîbân her gice*

*** **

*Tutdı cihâm hayme-i gerdûn-tınâblar
Sahrâyı zeyn eyledi çadur çiçekleri*

(*Kâmûsu'l-a'lâm, III, 2136; Sicill-i Osmânî, II, 328; Aşık Çelebi, s. 105; Hasan Çelebi, s. 126; Kâfzâde, s. 48; Esrâr Dede, s. 115, Beyânî, s. 32.*)²²

18- Deştî: Derviş Abdülhay, Konyalı, Mevlevî, vefatı 1040 (1630). Konya'da medfundur.

*Râ kaşlarını âşğa her dem dürer bükür
Olmasa dil-rubâların işte bu râları.*

(*Şakâyk-ı Şeyhî, I, s. 105; Sicill-i Osmânî, II, 339; Seyyid Rızâ, s. 35; Belğ, s. 19; Esrâr Dede, s. 120; Mucîb, s. 12.*)²³

19- Eflâkî: Şeyh Ahmed Eflâkî b. Ahî Nâtûr, Konyalı, Mevlevî.

(*Menâkıbu'l-ârifin, Müellif-i Sefine-i Mevleviyye, III, 5; Mecelle, s. 109*)²⁴

20- Emrî: Emrullah b. Nasûh, kadı, Lârendeli. Vefatı Cemâziyelevvel 1114 (1702), Halep'te medfundur. Safâî'de Konyalı diye yazılmıştır.

*Sâkiyâ ez bezm-i vuslat bâ kefem sehbâ be-dih
Bâ furûg-i rûy-i hüsnet mihr-i nûr efzâ be-dih
Temannâ-yi sürûr-i sine vasl-i gül'izâr özler
Güşâd-i gonçe-i ümmîdimüz fasl-i bahâr özler*

²¹ *Tuhfe-i Nâilî, I, 270 (1120).*

²² *Tuhfe-i Nâilî, I, 276 (1144).*

²³ *Tuhfe-i Nâilî, I, 282 (1171).*

²⁴ *Tuhfe-i Nâilî, I, 49 (177).*

(*Mecma-î Şu'arâ*, s. 14; *Safâî*, s. 37; *Sâlim*, s. 141; *Şakâyık-ı Şeyh*, II, 272; *Mecelle*, s. 117; *Sicill-i Osmânî*, I, 401.)²⁵

21- Ezherî: Nureddin Ezherî, Akşehirli, Sultan Murad-i Sâni devri şuarasından.

Fırsat elvermiş iken vakti ganîmet bilelüm
Ömrümüz hâsılını mihr ü muhabbet bilelüm
Her azîzin ayağı tozuna yüzler sürelüm
Ger kabûl eyler ise anı sa'âdet bilelüm
Her denî minnetini çekmeyelim nefse uyup,
Dûnlar minnetini nefse denâet bilelüm

(*Latîfî*, s. 88; *Hasan Çelebi*, s. 56; *Sehî*, s. 61; *Sicill-i Osmânî*, I, 322; *Osmanlı Müellifleri*, II, 72; *Kâmûsu'l-a'lâm*, II, 854; *Mecelle*, s. 95.)²⁶

22- Fahhâr: Fahhâr Çelebi, Karamanlı, Gâzi Sultan Murad-ı Evvel devri şairlerinden.

Meğer bir hâne-i ma'mûri âkil
Kılıbdur cism-i insâna mûmâsil
Müşâbihdür demâğe garke-i dâr
Dahi dehlizdir hûlkum ey yâr
Dür amn ağzıdır müretteb
İki kanat tapusudur iki leb
Evin sakfın başa benzetdi üstâd
Yüzünü sadr didi ehl-i bünyâd
Meğer gözlerdürür ol oda manzar
Olur ten-hânesi andan münevver
Felekde arş var Âdem'de himmet
Semâda ulv var Âdem'de kâmet
Hudâ halk eyleyübdür levh-i mahfûz
Gönül var Âdemî'de Hakk'a melhuz
*(Latîfî, s. 259)*²⁷

23- Fehîm veya Fârîğ: Akşehir Müftüsüzâde Mehmet Fehim Efendi, vefatı 1225 (1810).

Zühhâd bezm-i şevke verir dâimâ kesel

²⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 60 (215).

²⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 31 (116).

²⁷ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 754 (3183)

*Yenmez efendi sigleti ger olsa da asel.
Kâyil değil dibâğeti hınzır zâhidin
Nâ-pakdür ger olsa da zemzemle muğtesel*
*** ***

*Meded lebünden irüşdür bana şarâb şarâb
Esâs-ı tevbeleri etmeden harâb şarâb
Getür selâse-i gassâleyi müsellesden
Zamânı geldi yine tutdı ıztırâb şarâb
Dem-i hesâbda hakkımdür istesem andan
Niçün Fehîm'e sunar yarı yarı âb şarâb*

(*Silâhdârzâde, s. 54; Şefkat, s. 122; Sicill-i Osmânî, IV, 30; Keşfü'z-zünûn Zeylî, s. 523.*)²⁸

24- Figânî: Figânî-i Kadîm, Karamanlı, Sultan Bâyezid-i Sâni'nin oğlu Şehzâde Abdullah'ın divan kâtibi, *İskender-nâme* nâzımı.

*Yaşım merdümelerin çeşmim tutardı bunca izzetle
Yolunda sâil olmuşdur yürür şimdi mezelletle*
*** ***

*Bu mesel meşhûrdur anlarda mansıb-ı dest-mâl
Birini eyle inâyet gözlerim yaşın silem*
*** ***

*Değil 'aynimde bin kez ürse düşmen
Zarar yok mâha kelbin'av'avinden
Göze göstermese hurşîdi huffâş
Kem olmaz zerre mihrün pertevünden*

(*Hasan Çelebi, s. 252; Kâmûsu'l-a'lâm V, 3417; Sicill-i Osmânî, IV, 25; Beyânî, s. 17; Latîfî, s. 266.*)²⁹

25- Gamî: Mahmud Çelebi, Yazıcı Yahya namında birinin oğludur. Yazıcı Yahya oğlu denmekle meşhurdur. Konyalı, züemadan, Şam mütevellisi, vefatı 984 (1576). İstanbul'da medfundur. "Zînet-i Nâsût" cümlesi vefat tarihidir. Beyânî'nin ismini Mehmed diye yazması yanlışır.

Meded Allâh'ı seversen meded ey yâr didüm

²⁸ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 801 (3353); II 1252 (4955).

²⁹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 780 (3271).

Va'de-i vasla hilâf eyleme zinhâr didüm

(*Hasan Çelebi, s. 242; Sicill-i Osmânî, III, 620; Beyânî, s. 63; Mecelle, s. 331.*)³⁰

26- Gubârî: Abdurrahman Efendi, Abdullah Efendi'nin oğludur. Akşehirli, müderris. Şehzâde Orhan b. Sultan Bayezid- i Sâni'nin hocası ve hattat. Vefatı 974 (1566), Mekke'de medfundur. Kâfzâde ve Riyâzî ile *Sicill*'in vefat tarihini 983 (1575) göstermeleri yanlıştır.

Nazar it dîde-i cân ile cihânı anla

Mahzen-i ilm-i ledün mazhar-ı hikmetdür hep

Gâfil olma, gözün aç, âlem-i kübrâsın sen

Sidre vü levh ü kalem, arş-ı muallâsın sen

*** **

Ey Gubârî bu cihân içre benim,

Kimse eş'ârıma toz konduramaz

Meğer ol kâtib-i müsta'cel kim,

Hatt-ı şîrim kuruyunca düremez

*** **

Ser-i kûy-i vefâtın hâksârı

Ayaklar toprağı miskin Gubârî

(*Latîfî, s. 252; Âşık Çelebi, s. 385; Beyânî, s. 61; Âlî Tarihi, s. 203; Riyâzî, s. 100; Tuhfe-i Hattâtın, s. 246; Şakâyk-ı Nev'izâde, s. 192; Eslâf, I, 92; Sicill-i Osmânî, III, 311; Osmanlı Müellifleri, III, 112; Ahdî, s. 254; Kâmûsu'l-â'lâm, IV, 3256; Hasan Çelebi, s. 235; Kâfzâde, s. 87; Keşfü'z-zünûn (eski baskı), I, 517; (yeni baskı), I, 803.*)³¹

27- Gulâm: Şeyh Gulâm Efendi, Ereğlili, Sultan Abdulmecid devrinde vefat etti.

(*Fatîm, s. 314; Sicill-i Osmânî, III, 620.*)³²

28- Habîb: Habîb Efendi, Karamanlı, vefatı 902 (1496). Amasya'da medfundur.

(*Osmanlı Müellifleri, I, 58.*)³³

29- Hâfız: Mesnevîhân, Konyalı, vefatı 950 (1542).

Gam-ı zülfünde hâk olsam biter üstümde sümbüller,

Ruhun şevkiyle cân vîrsem dolar kabrim kızıl güller

³⁰ *Tuhfe-i Nâilî, II, 732 (3089)*

³¹ *Tuhfe-i Nâilî, II, 725 (3066)*

³² *Tuhfe-i Nâilî, II, 730 (3085)*

³³ *Tuhfe-i Nâilî, I, 187 (758)*

*** **

*Gözün aç kim cihânın hayrı gitti
O demdir ki zamân şûr u şererdir*

(*Latîfî, s. 125; Kâmûsu'l-a'lâm, III, 1914; Ahdî, s. 128; Hasan Çelebi, s. 95; Esrâr Dede, s. 75.*)³⁴

30- İbâdî veya Hâfız: Enderunlu İbâdî Efendi, Mevlevî Ahmed Efendi'nin oğludur. Konyalı, On ikinci asır şairlerinden. Şiirinde her iki mahlası da kullanmıştır.

*Gönül ruhsârun âyâ bir gül-i hoşbû mıdur?
Sünbül-i bâğ-ı letâfet anberin gîsû mıdur?
Ey İbâdî! Gülşen-i dîdârı gezmekten garaz,
Sayd-i âhû-yi Hutun mi yoksa reng ü bû mıdur?*

*** **

*Hâl-i ruhsârun gören üftâdeler hayrân olur,
Kalbimizde mihr-i aşkm âteşi sûzân olur
Kulzum-i aşk içre cânâ bir keşâkeşdür gider
Var mı Hâfız sen gibi hiç böyle sergerdân olur*

(*Âkîf, s. 53; Es'ad, s. 68.*)³⁵

31- Hayâtî: Seyyid İbrahim Efendi, Konyalı, Yekçeşm, Kör Muallim Hayâtî denmekle meşhurdur. Müderris ve vâiz; vefatı 1172 (1763). Karabaş Camii haziresinde medfundur. Ramiz Efendi'nin, *Gelüp bir gözden eşk-i firâk Râmiz didüm târih/Hayâtî göz yumup hayfâ gitti bezm-i me'vâya* beyti vefatına tarihtir.

*Yârin şerâb-ı la'li ki cândan haber virür
Bir neşvedür ki ruh-i revandan haber virür
Bir güher-i yegânedür ol şûh-i dilpesend,
Bir parçedür ki kıymet-i kandan haber virür.*

(*Râmiz, s. 79; Sicill-i Osmânî, II, 259; Silâhdarzâde, s. 20; Şefkat, s. 33.*)³⁶

32- Hâzım: Çelebi Efendizâde Ahmed Hâzım Efendi, Çelebi Efendi denmekle meşhurdur ve Ravhî mahlaslı şairdir. Ereğlili Abdurrahman Efendi'nin oğludur. Ereğlili, Nevşehir Müftüsü. Sultan Mustafa-yi sâlis devri sonunda vefat etti.

(*Râmiz, s. 58; Es'ad, s. 33.*)³⁷

³⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 175 (704)

³⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 931 (2675); II, 1239 (4856).

³⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 231 (963).

³⁷ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 173 (698).

33- Helâkî: Mahmud Efendi, Karamanlı, Yarhisar Mescidi imamı. Vefatı 980 (1572). Vefat tarihini Kâfzâde'nin 983 göstermesi ve *Sicill*'in mahlasını Hilâlî şeklinde göstermesi doğru değildir.

*Gelsün berü şunlar ki ider da'vî-yi merdî,
Bu pîrezen-i dehr ile söyleşsün er olsun*

*** ***

*Nice meyl itmesün Nîl ü Fırat'a Âdem'in yaşı,
Ki cennetten bile çıkmışdurur ağlaşa ağlaşa*

*** ***

*Anlayan gönlümü gerçi mey-i câm olsa gerek,
Dostum, bana lebinsüz o harâm olsa gerek
Pertev-i mihr-i ruhun zerrece eylese tulû'
Mâh-ı bedrin devri ol günde tamâm olsa gerek*

*** ***

*Leb-i meygûn var iken anma hatt-ı jengârı
Gül gibi bâde dururken nidelim esrârı*

*** ***

*Eşk-i çeşmüm aksa ta'n mı rûy-i zîbâdan yana,
Meyl ider insân olan elbet temâşâdan yana.*

(*Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 4743; *Sicill-i Osmânî*, IV, 628; *Ahdî*, s. 336; *Âşık Çelebi*, s. 109; *Kâfzâde*, s. 132; *Beyânî*, s. 102; *Âlî Tarihi*, s. 220; *Hasan Çelebi*, s. 344; *Latîfî*, s. 364; *Riyâzî*, s. 137; *Sehî*, s. 136.)³⁸

34- Hemdem: Şeyh Mehmed Sa'îd Hemdem Çelebi, Şeyh-i Mevlevî Hacı Mehmed Efendi'nin oğludur. Konyalı. Konya Mevlevîhânesi şeyhi. 1222 (1807) tarihinde Konya'da doğdu. Vefatı 26 Recep 1276 (1859). Konya Mevlevîhânesi'nde medfundur. Bosnalı Fazıl Paşa'nın,

*Erike Zeyb-i Mevlânâ Muhammed Hemdemî efhâm
Gidüb ukbâya oldı sâkinân-ı cennete mülhak*

*Muhibb-i Mevlevî Fâzıl duâ-gûne didi târîh
Sa'îd'i bezm-i cennetde kıla pîrâne Hemdem Hak*

kıtası bir noksanı ile vefatına tarihtir.

Tercî-i bendinden:

³⁸ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1202 (4721).

*Câm-ı yâre mübtelâ meclis-i mahremdür şerâb,
 Fahr idüb gerdüne eyler bâşı üstüne mehtâb
 Âşıkân cânın virür cânâ o bezm-i işrete
 Sen eğer sâkî olub bâğda olursa mâhtâb
 Bir kadehle şöyle sermest eyledün sâkî beni
 Dâne-i hardal kadar gelmez gözüme noh kübâb
 Cür'asın içeydi zâhid terk iderdi varını
 Bezm-i nuşânûşda nağme ederdi çün rübâb
 Bende bilmem sen mi mest ettin beni ya bâde mi?
 Zerrece gelmez gözüme mâhtâb ü âfitâb*

*** ***

*Rûy-i Hakk'a sâye-veş düşmem yine âzâdeyüm
 Ehl-i dünyâ zillate daldıkça ben a'lâdeyüm
 Tığ-i âhım sîmeni mecrûh eder bir gün senin
 Sûrete etmem nazar ey müddeî mâ'nâdeyüm
 Münkesir kalblerdeyim dedi cenâb-ı Kirdigâr
 Ben belâ-yi aşk-ı yâri çekmege âmâdeyüm
 (Son Asır Türk Şairleri, s. 613; Fatîm, s. 453.)³⁹*

35- Hecrî: Hecrî Çelebi, Nevrekoplu (Bulgaristan'da) veya Konyalı, vefatı 1018 (1609).

*Yâre bakdım ayağından zülf-i amber-fâme dek
 Kılca aybın görmedüm seyr eyledüm akşama dek
 (Mecelle, s. 439; Sicill-i Osmânî, IV, 627; Kâfzâde, s. 131.)⁴⁰*

36- Hoca Fakih: Konyalı.

*Söyle ey gözleri âhû kimin ağında idün
 Gelmedün yatmaya şeb kimin otağında idün
 Ser-ferâz etmen özünü kime hem-kâse idün
 Leb-fikâr eylemen anın ki kucağında idün
 (Sehi, s. 65.)⁴¹*

³⁹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1206 (4733)

⁴⁰ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1198 (4711).

⁴¹ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 238 (988).

37- İbnü'l-Vefâ: Şeyh Muslihüddin Mustafa Vefa b. Ahmed b. Yahya es-Sadri el-Konevî, Şeyh Vefâ, İbnü'l-Vefâ, namlarıyla da meşhurdur. Konyalı, vefatı 2 Ramazan 896 (1490). İstanbul'da namına mensub mahallede Türbe-i Mahrusâ'da medfundur. *İlâ rahmet-i Rabbih* ve *Huld-i Berrin* cümleleri vefatına tarihtir.

*Yazdığım çünkü ezelde dost tağyir eylemez,
Her ki ârifdür bu sırrı bildi tedbir eylemez*

*** ***

*Yak beni aşk ateşiyle ya Vedûd!
Kül olunca cümle eczâ-yı vücûd*

(*Şakâyk-ı Mecdî*, s. 251; *Lugât-ı Târîhiyye ve Coğrâfiyye*, VII, 117; *Latîfî*, s. 47; *Mecelle*, s. 436; *Osmanlı Müellifleri*, I, 181; *Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 4688; *Vefeyât-ı Ayvânsarâyî*, s. 74; *Kâfile-i Şu'arâ*, s. 33.)⁴²

38- İlmî: Şeyh İlmî Efendi, Konyalı, Şam Mevlevîhânesi şeyhi. Vefatı 923 (1517).

(*Mecelle*, s. 323.)⁴³

39- İlmî: İlmî Çelebi, Bir hatibin oğludur. Karaman Ermenekli. 963 (1555) tarihinde hayatta idi.

*Cemâl-i şâhid-i ma'nâyî gün gibi görür zâhir
Gubâr-i gussayı kondurmayın mir'ât-i idrâke*

(*Ahdî*, s. 251.)⁴⁴

40- İshak: Şeyh Cemâleddin İshak Efendi, Karamanlı. Vefatı 933 (1497). *Mâte zübdetü'l-evliyâ* vefatı tarihidir. Sütlüce'de medfundur.

(*Osmanlı Müellifleri*, I, 51.)⁴⁵

41- İzârî: İzârî Çelebi, bir sipahinin oğludur. Karamanlı. Lahsa Beylerbeyi (Güney Irak'ta) Salih Paşazâde Mehmed Paşa'nın divan kâtibidir.

*Bir bûsesi alınmaz iken yüz cefâyile
Pehlûya çekdüm ol sanemi bin belâyile
Yıllar durur ki devr iderin şehrini dirîğ
Bir [gün] mukâbil olmadum ol mehlîkâyile*

(*Ahdî*, s. 248.)⁴⁶

⁴² *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1175 (4648).

⁴³ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 694 (2936).

⁴⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 697 (2948).

⁴⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 32 (117).

⁴⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 655 (2790).

42- Kâmî: Seyyid Kâmî Mehmed Efendi, Karamanlı, Şeyh Cemâl Efendi birader-zâdesi, kadı. Vefatı 952 (1545).

*Gerçi olmaz güzel ol serv-i ser-ferâz gibi
Güzel oldur ki kullukta ola şehriyâr gibi
Güle gûş itdüremez yok yere bülbül inler
Aşk destânını şimdi kim okur kim dinler.
Bende-i halka be-gûşem deyü yâd itdi meğer
Beni ol vird-i letâfet ki kulağum çmlar.*

*** **

*Meyl itme sim olsa behâda hazef gibi
Dür dahi olsa gözyaşın alma sedef gibi*

(*Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 3817; *Osmanlı Müellifleri*, II, 389; *Sehi*, s. 125; *Hasan Çelebi*, s. 267; *Latîfî*, s. 279; *Kâfzâde*, s. 96; *Beyânî*, s. 73; *Riyâzî*, s. 113; *Âşık Çelebi*, s. 147.)⁴⁷

Kâmî Mehmed-i Karamânî; Zümre-i kuzattan ve Zenbilli Ali Efendi mucâzlarından olup fuzala şuarâsındandır. Şeyh Cemal Halvetî'nin birâderzâdesi olduğu *Tezkire-i Beyânî*'de yazılıdır. 952'de vefat eyledi. Bazı ilavelerle beraber Mevlâna Câmî'nin *Yûsuf ve Züleyha* manzumesini nazmen tercüme etmiştir. Beyitlerinden,

*Güle gûş itdiremez yok yere bülbül inler,
Varak-ı mihr ü vefâyı kim okur kim dinler* beyti darb-ı mesel hükmündedir.⁴⁸

43- Kâsım: Kâsım Dede, Konyalı, Mevlevî. Vefatı 1050 (1640) tarihinden sonradır.

*Beni sevdâ-yı aşka düş iden baht-ı siyâhımdur
Kara zülfünü boynuma takan hep dûd-i âhımdur.
(*Esrâr Dede*, s. 258; *Semâhâne-i Edeb*, s. 201)⁴⁹*

44- Kaygusuz Baba: Kaygusuz Abdal, Karamanlı, Araplar arasında Abdullah Magaravî denmekle meşhurdur. Vefat tarihi mazbut değilse de Karaman-oğullarından İbrahim Bey'in oğlu İshak Bey'in zamanı hükümeti olan 892 (1486) tarihine kadar hayatta olduğu *Dîvân*'ındaki, *İshak Bey'e söylesem, Hâlimi arz eylesem, Karıdan kurtulmağa, ola mı ki dermânı* sözünden anlaşılmaktadır.

*Bu aşk mevci yine başımdan açdı
Serüm fâş eyledi râzımı açdı
Göründi ol kim ayn-ı bekâdür*

⁴⁷ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 844 (3530).

⁴⁸ *Osmanlı Müellifleri*, II, s. 389.

⁴⁹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 819 (3425).

Özün fâş eyleyüb özü safâdür

"Dîvân'ı, Düğümlü Baba kısmında, Ahmed Molla Kütüphanesi'nde numara 411 ve Hâşim Paşa, Selim Ağa numara 19.

(Osmanlı Müellifleri, I, 144; Bektâşi Şâirleri, s. 196.)⁵⁰

45- Kemâl: Şeyh Kemâl Ahmed Dede Efendi b. İzzeddin Dede Efendi b. Şeyhüddin Dede Efendi, Akşehirli. Yenikapı Mevlevihanesi'nin ilk şeyhi. Vefatı 1010 (1601). Yenikapı Mevlevihanesi'nde medfundur. Manzum menâkibinden:

Ey gönül bağında olan göz gözi

Ya'ni Mevlâna buyurdu bu sözi

Dir idi başımda iken ol kamer

Gün gibi görsem namaz itsem seher

Sûre-i Kevser okurdum ağlayub

Sûziş-i cândan ciğerler dağlayub

Hak bana nâgâh tecellî eyledi

Ben kulun ol şeh tesellî eyledi

(Esrâr Dede, s. 258; Semâhâne-i Edeb, s. 203; Sefîne-i Mevleviyye, II, s. 64.)⁵¹

46- Kemâl Ümmî: İsmail Kemâl Efendi, Kemâl Ümmî denmekle meşhurdur. Lârendeli. Vefatı 880 (1475). Karaman'da medfundur. Mecelle Mudurnu'da medfun olduğunu yazıyor.

Bu dünyâ bir kuhen kervân-serâdur,

Ki nice kervan kondi göçdi

Bu dünyâ tekyesinde bir konaksın

Ki bunda nice mihmân kondi göçdi

Kamûsı ağlayarak geldi gitdi

Di kim kangısı handan kondi göçdi

Bulamadı ecel zehrine tiryâk

Bu şehre nice Lokmân kondi göçdi

*** ***

İlâhî! Dermendim çâre senden

Giru merhem sen ur çün yâresinden

İlâhî fazl ü ihsân, lutf ü dermân

⁵⁰ Tuhfe-i Nâilî, II, 833 (3488).

⁵¹ Tuhfe-i Nâilî, II, 861-862 (3596).

*Bugün bu derd ü âh ü zâresinden
Ağardı gözlerim hasret yaşından
Budur korkum ki yüzüm karasından
Eğerçi sen bana benden yakımsın
Velî ben olmuşam âvâresinden*

Dîvân'ı, Emir Efendi kısmı, Millet Kütüphanesi, numara 41 ve 42
Pertev Paşa kısmı, Millet Kütüphanesi, numara 415
Hacı Mehmed Efendi kısmı, Sülaymaniye Kütüphanesi, numara 3342 ve 3357
Beyazid Umûmî Kütüphane, numara 3357
Sultan Mehmed Reşad Kütüphanesi, Topkapı Sarayı, numara 554
Üniversite Kütüphanesi, numara 584 ve 5677

(*Lâtîfî*, s. 286; *Mecelle*, s. 371; *Osmanlı Müellifleri*, I, 152; *Vefeyât-ı Ayvansarâyî*, s. 104.)⁵²

47- Kerîm: Şeyh-i Mevlvî Abdülkerîm Dede, Lârendeli, Selânik Mevlevihanesi şeyhi. Vefatı 1080 (1669).

*Nazar be-cevher-i zât-est ver-ne endâm
Berâber-est libâs ü palâs merdom râ*

(*Esrâr Dede*, s. 260; *Semâhâne-i Edeb*, s. 204.)⁵³

48- Mâ nevî: Derviş Mâ nevî-i Mevlvî, Konyalı, vefatı 1000 (1591).

*Mâh-ı bedr-âsâ tolub câm-ı ferah encâm-ı 'ıyd
Ehl-i 'ıyşe oldu hengâm-ı neşât eyyâm-ı 'ıyd
İrdi âşıklar şeb-i kadr-i visâle fil-mesel
Reşk-i rûz oldu yine gün yüzlülerle şâm-ı 'ıyd
Nâm-ı 'ıyd ile duâ-nâmen temâm it Ma'nevî,
Sözde makbûl ü mübârekdür anılsa nâm-ı 'ıyd*

(*Âşık Çelebi*, s. 177; *Esrâr Dede*, s. 260; *Semâhâne-i Edeb*, s. 224.)⁵⁴

49- Mehdî: İsâ Efendi, Ereğlili, kadı, Sultan Mustafa-yi sâlis devrinde vefat etti.

(*Sicill-i Osmânî*, IV, s. 353.)⁵⁵

50- Nişânî/Mehmed: Sadrazam Mehmed Paşa, Karamanlı. Âşık Çelebi, aslen Karamanlı ve mevliden Ereğlili diyor. Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî sülalesindedir. Vefatı 886 (1481).

⁵² *Tuhfe-i Nâilî*, II, 861 (3595).

⁵³ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 851 (3557).

⁵⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 967-968 (4018).

⁵⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 944 (3929).

Kumkapı'da bina ettiği camide medfundur. Sehi'nin "Şeyh Vefa Tekkesi'nde medfundur" demesi doğru değildir.

*Tâli'de devlet olmasa hikmet ne fâide
Hak'dan inâyet olmasa tâ'at ne fâide*

*** **

*Sensiz bu cihanda sanemâ cân gerekmez
Hüsün güneşi doğmazsa devrân gerekmez
Kaddinle hadin zülfün ü hattın göreliden
Serv-i semen ü sümbül ü reyhan gerekmez
Aşkında Nişânî ne safâ buldı kim ey cân
Derdin gerek evvel âşika dermân gerekmez*

(*Sicill-i Osmânî*, IV, 105; *Kâmûsu'l-a'lâm*, VI, 4577; *Hasan Çelebi*, s. 321; *Hadikatü'l-Vüzerâ Osmanzâde Tâib*, s. 14; *Vefeyât-ı Ayvânsarâyî*, s. 7; *Âşık Çelebi*, s. 190; *Hadikatü'l-cevâmî*, I, 209; *Latîfî*, s. 334; *Sehi*, s. 23; *Beyânî*, s. 92; *Mecelle*, s. 422.)⁵⁶

51- Meşâmî: Mustafa Kethuzâde Meşâmî Bey, Sadrazam Rüstem Paşa Kethüdası Kınalıoğlu Mustafa Şâmî Bey'in oğludur. Konyalı, zaim. Babası Mustafa Bey Veliyyüddin oğlu şâir Ahmed Paşa'nın amcazadesidir. Vefatı 993/1585. Konya'da medfundur.

Meşâmî'ye ecel bûyî erişdi mısraı vefatına tarihtir. Vefatı tarihini *Sicill*'in 944 göstermesi doğru değildir.

*Sîmede hâlî değül hicrân hicrân üstüne
Tekyedür eksik değül mihmân mihmân üstüne*

*** **

*Çekmezem gam ciğerüm gözüme hâk-i kademün
Eğer ey nûr-i basar kühl-i Sıfahân dükene
Dideden hûn-i ciğer olmaya bir dem hâlî
Bahrler bir ola deryâ-yi feverân dükene
Şol kadar arayanın şâhid-i maksûdi mi kim
Cüst u cûda talebüm rahşına meydân dükene*

*** **

*Şol dem ki rûh-i tâir-i kuds âşiyân idi
Cân bülbülüne gülşen-i vahdet mekân idi
Kân-i hafâda cevher-i cân bî-nişân idi*

⁵⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1058 (4295).

*Ketm-i âdemde âlem ü Âdem nihân idi
Halvetserâ-yi serde gönül kâmrân idi
Bir cân idi hemân ü bir ol yâr-i cân idi*

*** **

*Hâk basdı rûy-i dilberi ben kaşdayın dahi
Akşam irişdi seyr-i kemân-keşdeyin dahi*

(*Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 4287; *Sicill-i Osmânî*, IV, 369 ve 374; *Kâfzâde*, s. 104; *Osmanlı Müellifleri*, II, 412; *Ahdî*, s. 298; *Hasan Çelebi*, s. 294; *Âlî Tarihi*, s. 300; *Beyânî*, s. 84; *Riyâzî*, s. 122; *Mecelle*, s. 396; *Âşık Çelebi*, s. 174)⁵⁷

52- Muhyî: Muhyî Efendi, şeyh Muhyî Efendi'nin oğludur. Konyalı.

*Âşık-ı didâr olan mazhar-ı envâr olur
Sâdik-ı dildar olan mahrem-i esrâr olur*

(*Ahdî*, s. 297.)⁵⁸

53- Mutîf: Mutîf Çelebi, Konyalı. Şair Hâfız-ı Konevi'nin biraderidir.

*La'line kast itdügümce zülfünü hâyil kılar
Sanasın zulmetdurur kim âb-ı hayvânî budur*

(*Ahdî*, s. 313.)⁵⁹

54- Nâcî: Nâcî Fikret Bey, Mustafa Fikri Efendi'nin oğludur. Konyalı. Üniversite Kütüphanesi memurlarındandır. 1309 (1891) tarihinde Konya'da doğdu.

*Hayatın en güzel anı bu andır
Bu yaş pek bî-amândır pek yamandır
Bu çağ-ı evc-i berrin hüsn-ü ândır
Bu yaş pek merhâmetsiz pek yamandır*

(*Son Asır Türk Şairleri*, s. 1055.)⁶⁰

55- Nâcî: Şeyh-i Mevlevî Nâcî Ahmed Dede Efendi, Konyalı Hafî namında birinin oğludur. Konyalı, Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi. *Sefine* ile *Semâhâne* aslen ve mevliden Bursalı olduğunu yazıyor. Vefatı 4 Rebiülâhir 1123 (1711). Yenikapı Mevlevihanesi'nde medfundur. Vefatı tarihi *Sicill*'in 1122 ve *Esrâr Dede*'nin 1124 göstermeleri yanlıştır.

Bir bende ki âzâd ola elbetde olur şâd

⁵⁷ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 956-957 (3968).

⁵⁸ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 932 (3879).

⁵⁹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 966 (4010).

⁶⁰ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1008 (4147).

Amma ki senin benden olan bende olur şâd

Lutf ile âyâ pâdişâh-i mülk-i şefâat

Nâcî kulunu eyle şefâat ki ola şâd

*** **

Bârekallâh Hudâ-yi celle celâl

Virdi bu bendesine akl ü kemâl

Bahr-i cûdî temevvüc itdikle

Sâhil-i tab'ıma götürdi le'âl

Feyz-i lutf-i vücûd-i mutlakdan

Çehre-perdâz olur hemîşe makâl

Cilvegerdür derûn-i sinemde

Şâhid-i ma'na âfitâb misâl

Dîvân'ı, Üniversite Kütüphanesi numara 1245.

(Şakâyık-ı Şeyhî, II, 508; Sicill-i Osmânî, IV, 531; Sâlim, s. 637; Mecelle, s. 416; Esrâr Dede, s. 286; ; Semâhâne-i Edeb, s. 230; Sefîne-i Mevleviyye, II, 149; Vefeyât-ı Ayvânsarâyî, s. 99.)⁶¹

56- Nâilî: Mehmed Nâil Efendi, Osman Efendi'nin oğludur. Konyalı, müderris, vefatı 1086 (1675).

(Sicill-i Osmânî, IV, 182.)⁶²

57- Naîm: Naîm Hâzım Efendi, müderris Hâzım Efendi'nin oğludur. Konyalı, Konya mebusu. 1307 (1889) tarihinde Konya'da doğdu.

Gördüm seni bir gün güzelim gerçi uzaktan

Bir şûle-i dil-sûz ile şimşek gibi çakdın

Bir sâika-i hüsn-i sebâhat mısın ey yâr,

Cân-gâhımı bir lemhada âteş gibi yakdın

Düştüm de güzergâhına birden bire bî-hûş,

Mestâne nigâhınla dönüp hâlîme bakdın

Bir vaz'-ı terahhum umuyordum nazarından

Bî-kayd-ı teessür geçiyordun da bıraktın

Yıllarca sürünmekteyim ardında perîşân

⁶¹ *Tuhfe-i Nâilî, II, 1008-1009 (4140).*

⁶² *Tuhfe-i Nâilî, II, 1002 (4133).*

Zâlim beni sen pençe-i teshîrine takdın

(*Son Asır Türk Şairleri*, s. 1097.)⁶³

58- Nâîlî: Muhammed Nâîlî Efendi, Osman Efendi'nin oğludur. Konyalı, Selanik kadısı; vefatı 1086 (1675). Selanik'te Seyfullah Efendi Camii haziresinde medfundur. Safâyî ile *Osmanlı Müellifleri*'nin vefatı tarihini 1085 olarak kaydetmeleri doğru değildir.

Renk alursa vechi-vâr ruhsâr-ı sâkîden şarâb

Surh ider levnün eğer ziyâya(?) düşse âfitâb

Küşte-i şemşîr-i bî-dâd-i nigâhın bî-aded

Hâtıra gelmez mi ey bî-rahm aceb rûz-i hesâb

Alma ey gonçe-i nev-reste harârın âhın

Hem-nişîn itme ruhun gülşenine zâgları

Manzum *Tuhfetü'l-emsâl*inden

Nâliya! Hâsılı tuhfen bî-şek

Fark-i tahkîk-i mecâzide mehek

Didi târîh için ihvân-ı safâ

Ne aceb tuhfe-i dil-keş Hakkâ

(*Şakâyık-ı Şeyhî*, I, 480; *Osmanlı Müellifleri*, II, 446; *Mecelle*, s. 418; *Vefeyât-ı Ayvânsarâyî*, s. 116; *Safâyî*, s. 528; *Belîğ*, s. 97.)⁶⁴

59- Nâmî: Ahmed Çelebi, Beyşehirli, vefatı 1084 (1673).

Hoşâ pîr-i mugân subh-dem kim feth-i bâb eyler

Cihâmı ser-te-ser bir sâgar ile feyz-yâb eyler

Mey-i işveyle sermest olsa ol şûh-i sitem-pîşe

Dil-i uşşâk-i zâra gamze taklîd-i itâb eyler

Hazer idüb nigeh-i çeşm-i niyâz mübtelâlardan

Hemîşe şâhid-i nâza tegâfülden nikâb eyler

(*Mucîb*, s. 37; *Seyyid Rızâ*, s. 98.)⁶⁵

60- Nazîf: Mehmed Nazîf Efendi, Karamanlı, müderris, Sultan Abdülmecid devri şairlerinden. Vefatı 1278 (1861).

Ne hâcet vasf-ı dildârı beyâna inceden ince

Niçün arz eyleyem hâli beyâna inceden ince

⁶³ *Tuhfe-i Nâîlî*, II, 1085 (4383).

⁶⁴ *Tuhfe-i Nâîlî*, II, 1022-1023 (4199).

⁶⁵ *Tuhfe-i Nâîlî*, II, 1027-1028 (4216).

*Bu bâğ-ı bî-vefâda berg-i gülden bahs ider bülbül
 Zamîr-i gülle efgâmı miyâna inceden ince
 Güzel sevmek murâd eylerse bir uşşâk-ı makdemden
 Çeker kendüye etrâfi nihâna inceden ince
 Hakikat bezmine vâsıl olan merd-i suhandânın
 O dilde heveskârı bahâne inceden ince
 Takılsa zincîr-i zülf-i dil-ârâma dil-i uşşâk
 O nâ-kâmın bu nâ-kâmı nişâne inceden ince
 Nazîfâ! Bâb-ı kesretten ferâgat eyle vahdet kıl
 O vâdînin hümâ-vâri ziyâna inceden ince*

(*Fatîn, s. 415; Sicill-i Osmânî, IV, 565; Keşfü'z-zünûn Zeyli, s. 534.*)⁶⁶

61- Nesîb: Hüseyin Nesîb Efendi, Karaman Müftüsü Hacı Hasîb Efendi'nin oğludur. Karamanlı, Konya Vilayeti meclis idare azasından. 1234 (1818) tarihinde Karaman'da doğdu. Vefatı 1314 (1896), Konya'da medfundur.

*Merhabâ ey hazret-i sâhib-kırân-ı ma'nevî
 Şevketin muzdâd ola ey kahramân-ı uhrevî
 Satvetinle kişver-i aşka götürdün pertevî
 Kıldın a'dâ-yı tarîki heybetinle münzevî
 Nâzım- ı manzûme-i silk-i le'âle Mesnevî
 Mesnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet
 Membâ'-ı 'ilm-i ledün mu'ciz-beyân-ı ma'rifet.
 Defter-i zîbâsı feyz-i lâ-mekân-ı ma'rifet
 Katresi deryâ-yı şevk-i râyegân-ı ma'rifet
 Zerresiyle âfitâbımın berâber pertevî*

(*Sicill-i Osmânî, IV, 552; Fatîn, s. 405.*)⁶⁷

62- Nesîb veya Rifatî: Şeyh Seyyid Yûsuf Nesîb Dede Efendi, Konyalı Şeyh Ömer Efendi'nin oğludur. Konyalı. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi. Hattat. Vefatı 16 Muharrem 1126 (1714). Yenikapı Mevlevihanesi türbesinde medfundur. Seyyid Vehbî'nin, *Geldi bir mısra' derûne feyz-i Mevlanâ ile/Arş olâ rûh-i Nesîb-i Mevlevîye cilvegâh*, beyti vefatına tarihtir.

Arz ider cânâne ki ruh gâh kâkül gösterir

⁶⁶ *Tuhfe-i Nâilî, II, 1077 (4358).*

⁶⁷ *Tuhfe-i Nâilî, II, 1052 (4282)*

*Gülşen-i hüsnündeki gül gâh sünbül gösterir
 Dûd-i âh u dâg-ı dil izhâr ider âşık sana
 Bir sıfâl-i köhnede sünbül karanfil gösterir
 Bezmi eyler gıpta fermâ-yı gülistân-ı İrem
 Tâb-i mül ruhsâr-ı dilsûzın ki gül gül gösterir
 *** ****

*Kaçan ki nâz ile o şûh-câme hâba girer
 Döner o mihr-i dıraşâne ki sehâba girer
 *** ****

*Deşne-geh-i teşne olan kâni'-i şemşîr olmaz
 Âba müsteski-yi mahrûr-i çiğır sîr olmaz
 Hâlet-i ehl-i fenâ mevtle tağyîr olmaz
 Zer-i pâkîze-eser gerde-i iksir olmaz
 Cevr ile dilleri teshîr idemez meh-rûyân
 Devlet-i şâh-ı sitem-pîşe cihângîr olmaz
 Hüsn-i tedbîr ile mümkün mi kazâyı tebdîl
 Re'-yi sâib siper-i nâvek-i takdîr olmaz
 Perde-i aşkda yeksân görünür şâh u gedâ
 Târ-ı tanbûr-i muhabbetde bem ü zir olmaz
 *** ****

*Nâmûs ü câhî çâha atan Mevlevilerüz
 Dünyâ-yı dûmî hiçe satan Mevlevilerüz
 Deh rûze kâr u bârını dehrün hebâ bilüb
 Peygûle-i fenâda yatan Mevlevilerüz
 Ârâmımız semâ iledür rûzigârda
 Girdâb-ı bahr-i aşka batan Mevlevilerüz
 Telhî-yi fâka itmek için nefsimiz helâk
 Hân-ı vücûda zehr katan Mevlevilerüz
 Biz ey Nesîb devlet-i Monlâ-yı Rûm'da
 Dünyâ-yı dûmî hiçe satan Mevlevilerüz*

Yazma Dîvânı, Hamidiye kısmında, Murad Molla Kütüphanesinde no: 1121/1; Üniversite Kütüphanesinde no: 1713; Üniversite Kütüphanesinde no: 2882.

(*Şakāyık-ı Şeyhî*, II, 511; *Sicill-i Osmânî*, IV, 660; *Osmanlı Müellifleri*, II, 450; *Sefîne-i Mevleviyye*, II, 224; *Semâhâne-i Edeb*, s. 231; *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 745; *Belîğ*, s. 101; *Salim*, s. 668; *Safâyî*, s. 558; *Esrâr Dede*, s. 287; *Mecelle*, s. 422; *Vefeyât-ı Ayyânsarâyî*, s. 103.)
68

63- Nesîbî: Emir Ahmed Efendi, Larendeli, Cızbız Emir denmekle meşhurdur. Müderris. Vefatı Cemâziyelâhir 1021 (1612).

*Dâğ ursa bağrımın başına nola aşk-ı yâr
Dâğ-ı muhabbetin başım üstünde yeri var
Serimi eylesen cüdâ tenden
Başım için kesilmezem senden*

(*Şakāyık-ı Nev'îzâde*, s. 557; *Sicill-i Osmânî*, I, 208; *Mecelle*, s. 422; *Kâfzâde*, s. 117)⁶⁹

64- Nesrî: Nesrî Çelebi, Karamanlı, Sultan Selim-i evvel devrinde vefat etti.

*Gözlerimden aktı deryâlar gibi yaşım benüm
Dostlar çok neş'e gördi eğmedin başım benüm
Geçmek için seyl-i eşkimden hayâlin leşkeri
Bir direklü iki gözli köpridür kaşım benüm.*

(*Latîfî*, s. 333; *Riyâzî*, s. 129.)⁷⁰

65- Niyâzî: Hüseyin Niyaz Dede, Konyalı, Mevlevî, vefâtı 1208 (1893). Esrâr Dede'nin *Hesap olursa çıkar iş bu mısraı tarih/Niyâzî Hüseyin Dede vasl-ı Hakka itdi sefer* beyti vefatına tarihtir.

*Perîşân eyleyen aklımlı zülf-i müşk-nâbundur
Hücûm-i leşker-i hattınla dil bir rahne-nâyundur
Hayât-ı sermedî-yi Hızra reşk itmez dil-i teşnem
Şehîd-i gamze-i dildûz çeşm-i mest-i hâbundur
Dahîl-i halka-i uşşâk olalı bu dil-i nâcâr
Sarây-ı nâz-ı cevrinde serüm seng-i rikâbundur
Çekildi safha-i ruhsârına hatt-ı siyâh ey şâh
Var ise âşık-ı bî-dillere kat'î cevâbundur
Niyâzî lutfîle bir demde şâdân eyle gel yoksa
Hamûl-i cevr-i bî-pâyân ü zulm-i bî-hisâbundur*

⁶⁸ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1051-1052 (4280); II, 1244 (4889).

⁶⁹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1053 (4285).

⁷⁰ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1031 (4225).

(*Esrâr Dede*, s. 296; *Semâhâne-i Edeb*, s. 243; *Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 4626; *Fatîn*, s. 427.)⁷¹

66- Niyâzî: Niyâzî Çelebi, Niyâzî-yi Kadim, Karamanlı. Sultan Yıldırım Bâyezid asrı şâirlerindedir. Bu Niyâzî için Latifî'nin Şehzâde Abdullah medihlerinden demesi yanlıştır. Şehzâdeyi metheden Gelibolulu Şeyh Şücâeddin Mehmed İlyâs Niyâzî'dir.

Ebrûsi nice hâcib ola hüs-n-i bâğma

Alman iki haramîyi iki kucâğma

*** **

Gazab hazm eylemek âkil işidür

Gazabda sabr ider her ki kişidür

Gazabla dökdüler ey niceler kan

Gazab geçdikde oldular peşîmân

Anm ki işi hiddetle gazabdır

Bil âhir ol mahall-i haşm-i Rab'dır

(*Latîfî*, s. 352; *Sicill-i Osmânî*, IV, 596; *Kâfzâde*, s. 126.)⁷²

67- Nizâmî: Şeyh Nizamüddin Efendi, vaiz, müderris, Konyalı Veliyyüddin veya Molla Veli Efendinin oğludur. Konyalı. II. Fatih Sultan Mehmet devri şâirlerindedir. Mecdî, Karamanlı olduğunu yazıyor.

Hattun ol pîrûzedür kim la'l-i nâb üstündedür

Leblerün ol la'l kim dürr-i hoş-âb üstündedür

Kâmetüm ol dala dönmişdür ki derd altundadır

Gözlerüm ol 'ayna benzer kim azâb üstündedür

Ey Nizâmî vaslla şâd olma hicrâna melûl

Kâinâtın hâli çün kim inkılâb üstündedür

*** **

Nigârâ sensüz olan dem ne demdür

Dem-i derd ü gam u vakt-i nedemdür

Ayak basmış ki kanum döke dilber

Bi-hamdi'llâh hele demdür kademdür

Nizâmî nazmunı ağzile hatm it

Ki cümle nesnenün som 'ademdür

*** **

⁷¹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1124 (4495).

⁷² *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1128 (4505).

*Ey gönül murgına rahm umarsın ol sayyâddan
Kim safâsı var anın dâmındaki feryâddan*

*** **

*Sâkiyâ sâgar-ı billûra dök ol yâkûtı
Kı tenün kuvvetidür rûh-ı revânun kûtı
Zekanun çâhı ne sâhir dur[ur] ey zühre-cebîn
Kı suya iletür ü susuz götürür Hârût'ı
Habs-i tenden dili kurtar ne revâdır ki ola
Murg-i lâhûtî esîr-i kafes-i nâsûtî*

*Şîvesinde hatınun oldı muhakkak bu kim
Sülsi denlü degül hüsn-i hat-ı Yâkûtî*

*Kaşlarun yâyı firâkıyla Nizâmî ger öle
Hasret oklarına sandûka ola tâbûtı*

*** **

*Dâg-ı gamun kı mihr ü mahabbet nişânıdır
Sînemde saklarum kı sa'âdet nişânıdır*

*** **

*İtmedin seyl-i fenâ 'ömr-i diyârını harâb
Huz mine'l-îyş nasîben vü mine'l-'umr nisâb
Feth-i bâb-ı harem-i îyş zi meyhâne taleb
Rahim-allâhu li-men allemenî fetha'l-bâb*

Dîvâm, Hacı Mahmud Efendi kısmında, Süleymaniye Kütüphanesinde no: 3298; Hacı Mahmud Efendi kısmında, Süleymaniye Kütüphanesinde no: 3529; Âtîf Efendi Kütüphanesinde no: 2054/2; Emîrî Efendi kısmında, Millet Kütüphanesinde No: 451.

*(Keşfü'z-zünûn (eski tab'ı) I, 525 (yeni baskı) I, 817; Eslâf, I, 40; Kâmûsu'l-a'lâm, VI, 4589; Sicill-i Osmânî, IV, 560; Osmanlı Müellifleri, II, 434; Âşık Çelebi, s. 191; Hasan Çelebi, s. 322; Beyânî, s. 93; Sehi, s. 65; Latîfî, s. 337; Mecelle, s. 424; Şakâyık-ı Mecdî, s. 226; Kâfzâde, s. 117; Riyazî, s. 130)*⁷³

68- Ezherî: Nureddin Ezherî, Akşehirli, Sultan Murad-i sâni devri şuarasından.

*Fırsat elvermiş iken vakti ganîmet bilelüm
Ömrümüz hâsılını mihr ü muhabbet bilelüm
Her azîzin ayağı tozuna yüzler sürelüm*

⁷³ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1066-1067 (4327).

Ger kabûl eyler ise amî sa'âdet bilelüm

Her deni minneti çekmeyelüm nefse uyub

Dûnlar minneti nefse denâet bilelüm

(*Latîfî, s. 88; Hasan Çelebi, s. 56; Sehî, s. 61; Sicill-i Osmânî, I, 322; Osmanlı Müellifleri, II, 72; Kâmûsu'l-a'lâm, II, 854; Mecelle, s. 95.*)⁷⁴

69- Nûşî: Nûşî Çelebi, Konyalı.

Harâbât ehliyem zâhid yerimdür künc-i meyhâne

Ayâğa düşdüm anıncün bana el virdi peymâne

(*Sehî, s. 132.*)⁷⁵

70- Osman: Osman Efendi, Akşehirli Akşehir kadısı, vefatı Zilhicce 1039 (1629). Silifke'de medfundur.

(*Sicill-i Osmânî, IV, 418.*)⁷⁶

71- Penâhî: Mustafa Çelebi, Konyalı, Mesnevîhan, Konya Mevlevihanesi şeyhi; bilâhare Şehzade Sultan Mehmed Camii hâfız-ı kütübü, vefatı 971 (1544).

Derdden cism-i za'îfüm şöyle nâ-peydâ yatur

İremez dest-i ecel-peyker ki bî-pervâ yatur

(*Ahdî, s. 106.*)⁷⁷

72- Pervâne: Mevlevî Derviş Pervâne, Konyalı, vefatı 950 (1543).

Her kaçan Mevleviyân aşk ile cevâna gelür

Nice bir hûr ü melek anları seyrâne gelür

Aşk-ı dilberle nedür hiç sorma ahvâlüm benüm

Şem'î gör Pervâne'nün hâline yane yane bak.

(*Esrâr Dede, s. 41.*)⁷⁸

73- Pîrî: Pir Ahmed Efendi, Şeyh Ahmed el-Karamanî'nin oğludur. Pîrî Reis dinmekle meşhurdur. Larendeli, kadı. Vefatı 973 (1565). Eyüp'te medfundur. Mahmud b. Sadruşşeria'nın "Vekâye" adlı eserini manzum olarak Türkçeye tercüme etmiştir.

(*Şakâyık-ı Nev'îzâde, s. 55.*)⁷⁹

⁷⁴ *Tuhfe-i Nâilî, I, 31 (116).*

⁷⁵ *Tuhfe-i Nâilî, II, 1113 (4466).*

⁷⁶ *Tuhfe-i Nâilî, II, 649 (2763).*

⁷⁷ *Tuhfe-i Nâilî, I, 119 (464).*

⁷⁸ *Tuhfe-i Nâilî, I, 118-119 (461).*

⁷⁹ *Tuhfe-i Nâilî, I, 121 (474).*

74- Râsîh: Seyyid Mustafa Râsîh Efendi, Hadim Müftüsü Ahmed Efendi'nin oğludur. Konyalı, Tarsus Kaymakamı. 1238 (1822) tarihinde Konya'da doğdu.

*Kayıkcı ol dür-i yektâyı al şu yâre yanaş
Piyâde gitmesün ol serv-kad kenâre yanaş
Sor imdi bâdi-yi azmin o la'l-i gülfâmın
Safâ-yı bâde-i gülnâr ise hisâre yanaş*

*** **

*Derd-i biçâreme sen kıl tedbîr
Meded et bendene ya hazret-i Pîr*

(Şefkat, s. 59; Fatîm, s. 108; Silâhdârzâde, s. 28; Kâmûsu'l-a'lâm, III, 2243; Sicill-i Osmânî, II, 348; Mecelle, s. 227.)⁸⁰

75- Râşid: Râşid Edib Efendi, Osman Ârif Efendi'nin oğludur. Konyalı, muallim. 1313 (1895) tarihinde Konya'da doğdu.

*Âteşli siyâh gözlerinin aşkına yandım
Ey nazlı güzel sevdiğine ben de inandım*

*** **

*Her devirde dalgalandın yükseldin
Hisârların bârûların üstünde*

*Sen şüphesiz bir kırmızı emeldin
O muhteşem orduların üstünde*

(Son Asır Türk Şairleri, s. 2168-2170.)⁸¹

76- Ravhî: Abdurrahman Ravhî Efendi, Nevşehirli, Ereğlili Çelebi dinmekle meşhurdur. Vefatı 1155 (1742).

(Es'ad, s. 43.)⁸²

77- Receb: Derviş Receb, Tarikatı Dede, Konyalı, Mevlevî, hattat. Vefatı 1100 (1688). Konya Mevlevîhânesi'nde medfundur.

*Cânımız yoluna fedâ idelüm
Ölmeden borcumuz edâ idelüm
Pâkbâzân içünde sultânım
Ney gibi biz de hoş sadâ idelüm*

⁸⁰ Tuhfe-i Nâilî, I, 307 (1273).

⁸¹ Tuhfe-i Nâilî, I, 316 (1309).

⁸² Tuhfe-i Nâilî, I, 380 (1567).

(*Esrâr Dede*, s. 131; *Sicill-i Osmanî*, II, 372; *Tuhfe-i Hattâtin*, s. 202)⁸³

78- Remzî: Ahmed Remzi Efendi, Ereğlili, Rumeli kuzâtından. Vefatı 1200 (1785).

Kesb-i neşât ister isen kûy-i yâre git
Dâğ-ı firâkı teskîn için lâlezâre git
Her nev-civâne olma gönül mübtelâ-yı aşk
Bir mâyedâr-ı hüsn-i melâhat-medâre git
Konsa sipâh-i düşmen-i gamhâne-i dile
Arz eyle hâlini o şeh-i nâmdâre git
Gördün revâcı olmadı Remzî bu gevherin
Kaldır metâ'î ma'rifeti bir diyâre git.
(Şefkat, s. 65; Silâhdârzâde, s. 31.)⁸⁴

79- Remzî: Mehmed Remzî Efendi, Karamanlı, müderris. Vefatı 1143 (1730).

Hazret-i Hakki Efendi kim odur
Sâlikân-ı Halvetî'ye müktedâ
Eyledi bu câmi'e sarf-ı himem
Kıldı ihdâ-yı resûl-i kibriyâ
Her ziyâret eylenen dir Remzî-veş
Bârekallah cilvegâh-i etkyâ
(Kâmûsu'l-a'lâm, III, 2299; Sicill-i Osmânî, II, 417; Fatin, s. 164.)⁸⁵

80- Remzî: Sadrazam Pîri Mehmed Paşa, Konyalı. Cemaleddin Aksarayî ahfadındandır. Vefatı 939 (1532). Silivri'de nâmına mensub cami haziresinde medfundur. Nazmî'nin "Pîri Paşa'nın mekân-ı Adn ide Hayy ü Vedûd" mısraı vefat tarihidir. Sicilli'nin Amasyalı olduğunu yazması ve Hadikatü'l-vüzerâ'nın vefat tarihini 940 göstermesi yanlıştır.

Şeb-i zülfünde kalanlar zülümât ile yürür
İrişen leblerin âbına hayât ile yürür
Zâhidi hasret-i mey şöyle zaîf eyledi kim
Elde tesbîh ü asâsı salavât ile yürür
Hüsn-i ser-nâmesine kaşları olalı nişân
Hükmeder âşığına sanki berâtiyle yürür

⁸³ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 326 (1346).

⁸⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 374 (1543).

⁸⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 373 (1540).

(Şakâ-yık-ı Nev'îzâde, s. 103; Kâmûsu'l-a'lâm, II, 158 ve III, 2299; Sicill-i Osmânî, II, 43; Osmanlı Müellifleri, II, III; Riyâzî, s. 67; Sehi, s. 24; Hadikatü'l-vüzerâ, s. 22; Kafzâde, s. 55; Latîfî, s. 168; Âşık Çelebi, s. 326; Beyânî, s. 35; Hasan Çelebi, s. 141; Mecelle, s. 324.)
86

81- Reşîd: Ahmed Reşîd Efendi, Akşehirli, müderris, Bâyezid Mekteb-i Rüşdiye muallimi, 1229 (1813) tarihinde Akşehir'de doğdu. Vefatı 1280 (1863).

*Mübtelâ oldum bugün bir dilber-i ra'nâya ben
Kalmayub sabra mecâlüm olmuşam bî-vâye ben
Şîve vü refâtârı hoş çok dilbere meyl eyledüm
Düşmedüm âlemde böyle âfet-i yektâya ben
Bahr-i ummân muhabbet içre gavvâs olmuşam
Dalmamış idüm Reşîdâ böyle bir deryâya ben
(Sicill-i Osmânî, II, 395; Fatîn, s. 146.)*⁸⁷

82- Rûhî: Rûhî Çelebi, Konyalı.

*O elif-kad mîm-fem bir dâl kesdi sînene
Bağrına bas sakla Rûhî sen dahi Âdem gibi
(Ahdî, s. 172.)*⁸⁸

83- Rüşdî: Hasan Rüşdî Bey, Müderris İsmail Hakkı Efendi'nin oğludur. Muallim, 1285 (1868) tarihinde Ermenek'te doğdu. Vefatı, 19 Kânûn-i sâni, 1353 (1936).

*Sana dil verdim ise yık da harâb et mi dedim
Nâr-ı hicre yüreğim yak da kebâb et mi dedim
Gez de zevk eyle affâne demişsem sana ben
Rûkebâ bezmine git nûş-i şerâb et mi dedim
Mihnet-i aşka olan sabrımı bildirdim ise
Dûzeh-i firkata yak böyle azâb et mi dedim
Dil-i pür cürmümi kıldım sa mutî'-i hükmün
Rûz u şeb durma bana cevri ü itâb et mi dedim
Bende-i aşk-ı sitem-perverin oldumsa beni
Ayak altında bırak ez de türâb et mi dedim
Sana Rüşdî, elem-i firkata sabreyle dedim*

⁸⁶ Tuhfe-i Nâilî, I, 372 (1533)

⁸⁷ Tuhfe-i Nâilî, I, 348 (1427)

⁸⁸ Tuhfe-i Nâilî, I, 382 (1575).

Yâr-ı şevke yoluna gir de şitâb et mi dedim

(*Son Asır Türk Şairleri, s. 1541-1542*)⁸⁹

84- Sadreddin: Şeyh Sadreddin Mehmed Efendi, İshak Efendi'nin oğludur. Konyalı. Aslen Malatyalıdır. Vefatı 651 (1253) Konya'da medfundur.

Farsça Şiiri:

Ez şebnem-i 'ışk hâk-i Âdem gil şod

Sed fitne vü şûr der cihân hâsıl şod

Ser-neşter-i 'ışk ber reg-i rûh zedend

Yek katre-i hûn be-çekid u nâmeş dil şod

(*Lugât-ı Târîhiyye ve Coğrâfiyye, IV, 176; Latîfî, s. 43.*)⁹⁰

85- Safâyî: Ahmed Safâyî Efendi, Sadrazam Rüstem Paşa kethüdası Mustafa Çelebi'nin oğlu olup Veliyyüddinzâde Ahmed Paşa ahfadındandır. Konyalı, Ashab zeametindedir.

Çün gedâ-yi kûy-ı yâriz 'izz u câhî neylerüz

Dûd-i âhımız yeter kayd-ı külâhî neylerüz

Dil şeb-i vashnda kânî'dir cemâlin şem'ine

Tâb'-ı ruhsârun yeter mîhr ile mâhî neylerüz.

(*Ahdî, s. 210.*)⁹¹

86- Samtî: Samtî Dede, Konyalı, Mevlevî. Vefatı 1040 (1630). Şam Mevlevî-hanesi'nde medfundur.

Ben bilmez idim gizli ayân hep sen imişsin

Tenlerde vü cânlarda nihân hep sen imişsin

Senden bu cihân içre nişân ister idim ben

Âhır bunı bildim ki cihân hep sen imişsin

*** **

Hamd lillah bize gösterdi Hudâ'yı pîrimiz

Ol sebebden rehnümâ-yı âlemiz her birimiz

Okuduk esmâyı kendi vechimizden bi't-temâm

Âdem olduk Hak'kı fehm itdik budur tevkîrimiz.

(*Osmanlı Müellifleri, II, 280; Sicill-i Osmânî, III, 233; Esrâr Dede, s. 180; Semâhâne-i Edeb, s. 133.*)⁹²

⁸⁹ *Tuhfe-i Nâilî, I, 343-344 (1407)*

⁹⁰ *Tuhfe-i Nâilî, II, 550 (2321)*

⁹¹ *Tuhfe-i Nâilî, II, 559 (2365)*

87- Sebâtî: Mehmed Çelebi, Karamanlı, müderris. Vefatı 1028 (1618). Mecelle vefat tarihini 1027 olarak gösteriyor.

*Yalnız sanma cemâlin görmeğe cân muntazır
Gel kadem rencîde eyle cümle yârân muntazır*

(*Seyyid Rızâ, s. 23; Mucîb, s. 8; Mecelle, s. 163.*)⁹³

88- Seyyid: Şeyh Seyyid Mehmed Efendi, Hacı Mustafa Ağa'nın oğludur. Bozkırlı. Bursa'da Enarlı Tekkesi şeyhi. Vefatı 13 Şaban 1118 (1706). Mezkûr tekkede medfundur.

(*Güldeste, s. 128; Gülzâr-ı İrfân, s. 115.*)⁹⁴

89- Sırrî: Sırrî Paşa, Melik Ahmed Paşazâde Osman Paşa'nın oğludur. Konyalı. Yemen Valisi. 1217 (1802) tarihinde Konya'da doğdu.

*Keşf-i râz eyler isem kâse-i dünyâ tutuşur
Ketm ider isem eğer dilde süveydâ tutuşur*

İrüşür dūd-ı şerer-nâk-ı dilim eflâke

Sûziş-i âhım ile atlas-ı minâ tutuşur

Kadd-i mevzûnunu yâd eylerin gülşende

Âh-ı serd itsem eğer serv-i dilârâ tutuşur

(*Kâmûsu'l-a'lâm, IV, 2560; Fatîn, s. 190.*)⁹⁵

90- Veled: Sultan Veled b. Hazret-i Mevlâna Celâleddin Muhammed b. Sultanü'l-ulemâ Bahâeddin Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin el-Hatibî, 623 (1226) tarihinde doğdu. Vefatı 712 (1312). Konya'da pederi yanında medfundur.

Her çi hest ender cihân ey nâm-ver

Ez bedî ve'z nîki yu ve'z huşk u ter

Enderû şukr u şikâyet muzmer-est

Nîm kâmil nîm dîger ebter-est

Nîme-i an zevk u şâdî vu tarab

Nîm dîger gusse vu derd u kereb

Nîm şâdî hest şâhî ez cenân

Nîm gam ez dûzeh u nâr u duhân

Çâşnî ez her du Hak incâ nemûd

⁹² *Tuhfe-i Nâilî*, II, 565 (2391)

⁹³ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 139 (554)

⁹⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 461 (1925).

⁹⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 425 (1755)

Tâ şevî vâkıf tu ez husrân u sûd

(*Latîfî, s. 42; Kâmûsu'l-a'lâm, IV, 2601; Lugât-ı Târîhiyye ve Coğrâfiyye, IV, 51.*)⁹⁶

91- Sübûtî: Seyyid Sübûtî, macuncu, Karamanlı, vefatı 950 (1543).

Gösterür envâr-ı Hak'kı mürşid-i kâmil dürur

Meclise her dem asâyıla gelür pîrâne şem

*** ***

Eğër derd-i derûnumdan idersem bir kez âhı ben

Kül idem baştan ayağa rakîb-i rû-siyâhı ben

*** ***

Meclisde yegdür ölmek ben zâr u nâ-murâde

Göz göre la'l-i yâri öpmekden ise bâde

(*Keşfü'z-zünûn (eski tab'ı) I, 507 (yeni tab'ı), I, 781; Hasan Çelebi, s. 83; Sicill-i Osmânî, II, 63; Ahdî, s. 115; Âli Târîhi, s. 182; Âşık Çelebi, s. 353; Mecelle, s. 163; Sehî, s. 134.*)⁹⁷

92- Şânî: Mehmed Şânî Efendi, Larendeli, Erzurum kadısı. Vefatı Safer 1019 (1610). Erzurum'da medfundur. Mecelle, vefat tarihini 1018 göstermektedir. Osmanlı Müellifleri'nin ismini İbrahim diye göstermesi yanlıştır.

Bâğ-ı hüsn-i dilberün bir andelîb-i zârıyuz

Ruhları mir'âtının tûtî-yi şeker hâriyuz

Nola cârî olsa eşk-i dîde-i hun-bârımız

Ol leb-i âb-ı hayatın âşık-ı didâriyuz

Kârbân-ı râh-ı iklim-i fenânun Şâniyâ!

Bâş u cân terkin urur bir kâfile-sâlâriyuz

(*Şakâyık-ı Nev'îzâde, s. 533; Sicill-i Osmânî, III, 130; Âli Târîhi, s. 292; Hasan Çelebi, s. 169; Mecelle, s. 269; Kâmûsu'l-a'lâm, IV, 2833; Osmanlı Müellifleri, I, 122.*)⁹⁸

93- Şem'î: Şem'î Efendi, Konyalı, Mevlevî, helvacı, 1185 (1771) tarihinde Konya'da doğdu. Vefatı 1255 (1839). *Kâmûsu'l-a'lâm* ile Fatin vefatını 1257 olarak kayd etmişlerdir.

Çerh elinden kimse yok âlemde giryân olmamış

Dehr içinde vâr mıdır bir sîne-i büryân olmamış

Âdemin ömri eğer bin yıl olursa âkıbet

Dem gelir san bir gice âlemde mihmân olmamış

⁹⁶ *Tuhfe-i Nâilî, II, 1178 (4660)*

⁹⁷ *Tuhfe-i Nâilî, I, 139-140 (556)*

⁹⁸ *Tuhfe-i Nâilî, II, 474 (1986).*

*Şemî iyâ! Bu ukdenin hallinde âcizdir ukûl
Kangî âkıldır anın fikrinde hayrân olmamış*

(*Son Asır Türk Şairleri*, 1790; *Kāmûsu'l-a'lâm*, IV, 2874; *Fatîn*, s. 222; *Sicill-i Osmânî*, III, 171.)⁹⁹

94- Şemsî: Kara Abdal Süleyman Şemsî Dede; Âşık Osman namında birinin oğludur. Konyalı, Mevlevî şeyhlerinden. Ramazan 1244 (1828) tarihinde Konya'da doğdu. Vefatı 23 Zilhicce 1303 (1885). Konya Mevlevîhanesi'nde medfundur.

*Cür'a-i câmi ezelden nûş iden mestâneyim
Teşne diller var ise gelsün bugün meyhâneyim
Bu vücûdum tılsımın hemdem eyleyüb kıldım harâb
Kâşif-i gencîne-i esrâr bir vîrâneyim*

(*Son Asır Türk Şairleri*, s. 1803.)¹⁰⁰

95- Şemsî: Şemsî Çelebi, Şemsî dinmekle mârufdur. Karamanlı, kadı.

*Teb-i hasret cânımı gâyet ile itdi nahîf
Odlara yansun yakılsun dilerüm mülk-i katîf
Ey Süleymân-ı cihân şöyle zaîf itdi belâ
Göge of dirsene uçar hemçu per mûr-i zaîf*

(*Ahdî*, s. 202.)¹⁰¹

96- Şeyh Cemâleddin: İshak maddesine bakınız.

97- Şuhûdî: Seyyid Kâsım Şuhûdî Çelebi b. Edirneli Şâhidî Seyyid İbrahim Dede b. Sâlih Hudâyî Efendi, Karamanlı, cedit Hudâyî Efendi kabri yanında medfundur.

*Meclisinde şevkiyle yatmağa ey ârâm-ı cân!
Mûmdur tende fitil fenerle her ustuhân*

(*Kâfzâde*, s. 66; *Mecelle*, s. 279-280; *Vefeyât-ı Ayvânsarâyî*, s. 140.)¹⁰²

98- Tarîkatî: Tarîkatî Emir Dede, Mevlevî, Konyalı, Emir Efendi dinmekle meşhurdur. Vefatı 1100 (1688) Konya Mevlevîhanesi'nde medfundur.

*Dimişler la'lin için kande benzer
Hata itmîşler anı kande benzer*

(*Semâhâne-i Edeb*, s. 145; *Esrâr Dede*, s. 193)¹⁰³

⁹⁹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 503 (2122).

¹⁰⁰ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 499-500 (2109).

¹⁰¹ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 501 (2117).

¹⁰² *Tuhfe-i Nâilî*, II, 515 (2173).

99- Tûrâbî: Mustafa Tûrâbî Efendi, Akşehirli, Haremeyn kâtibi, Sultan Murad-ı sâni devri şairlerinden.

*Bir fenn-i muhabbetde Ferhad'ı unutturduk,
Gerçi sana şâkirdi üstâdı unutturduk
Bir gonca firâkıyla kıldık çü hezâr efgân
Bülbüllere gülşende feryâdı unutturduk*

(*Kâmûsu'l-a'lâm*, III, 1631; *Sicill-i Osmânî*, II, 51; *Hasan Çelebi*, s. 81; *Ahdî*, s. 113)¹⁰⁴

100- Vücûdî: Mehmed Vücûdî Efendi, Abdülaziz Efendi'nin oğludur. Larendeli, Larende Müftüsü. Vefatı 1021 (1612) "Ol reîs-i 'ulemâ gitdi vücûdî hayfâ" mısraı vefatına tarihtir. Vefat tarihini Fezleke'nin 1020 göstermesi yanlıştır.

*Yüri ey Zâl-i dehr-i pür-fiten bir kahbe zensin sen
Nola Şîrin sen sûretde Ferhâd öldürensın sen*

*** **

*Bir mülâyim koçılır tâze güzeldir bedenün
Yakalarsa nola nâziklik ile pîrehenün
Gülşen-i bâğ-ı letâfetde 'izârun ver iken
Nergis-âsâ gözi çıksun güli bâğ-ı dikenün*

*** **

*Yine ol Hâlık-i zemîn ü zamân
Kıldı bâğ-ı cihâmı haşre nişân
Olub âvâz-ı ra'd nefhâ-i sûr
Çıktı yirden çemen çü ehl-i kubûr
Katre-i beyzavâr şebnemden
Nice tûtî gibi çıkdı çemen*

(*Şakâyık-ı Nev'izâde*, s. 559; *Sicill-i Osmânî*, IV, 603; *Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 4680; *Kâtip Çelebi Fezlekesi*, I, 350; *Osmanlı Müellifleri*, III, 158; *Hasan Çelebi*, s. 336; *Kâfzâde*, s. 128; *Beyânî*, s. 99; *Mecelle*, s. 434.)¹⁰⁵

101- Zı İlî: Şeyh Muslihüddin Efendi, Karamanlı, vefatı 1010 (1601). Konya'da medfundur.

*Cemâl-i bâ-kemâlün dostum âyîneden berter
Kim anda görünür hüsn ü melâhat sûreti yer yer*

¹⁰³ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 588 (2497).

¹⁰⁴ *Tuhfe-i Nâilî*, I, 128 (508).

¹⁰⁵ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1152 (4576).

(*Seyyid Rızâ*, s. 66; *Mucîb*, s. 25.¹⁰⁶)

102- Vefâ: Şeyh Muslihüddin Mustafa Vefâ b. Ahmed b. Yahya es-Sadrî el-Konevî, Şeyh Vefâ. İbnü'l-Vefâ adıyla da meşhurdur. Konyalı. Vefatı 2 Ramazan 896 (1490). İstanbul'da namına mensup mahallede türbe-i mahsûsada medfundur. "ilâ rahmet-i Rabbih ve Huld-i Berîn" cümleleri vefatına tarihtir.

Yazdığım çün ki ezelde dost tağyîr eylemez

Her ki ârifdür bu sırrı bildi tedbîr eylemez

Yak beni aşk âteşiyle ya Vedûd!

Kül olunca cümle eczâ-yi vücûd!

(*Şakâyık-ı Vecdî*, s. 251; *Lugât-ı Târihiyye ve Coğrâfiyye*, VII, 117; *Latîfî*, s. 47; *Mecelle*, s. 436; *Osmanlı Müellifleri*, I, 181; *Kâmûsu'l-a'lâm*, IV, 4688; *Vefeyât-ı Ayvânsarâyî*, s. 74; *Kâfile-i Şuarâ*, s. 33.)¹⁰⁷

Sonuç

Kültür ve edebiyatımızın en önemli unsurlarından biri olan şiir, tarihimiz boyunca yaşadığımız coğrafyada icra edilegelmiş, ruhumuza ve gönlümüze hitap etmeye devam etmiştir. Anadolu'nun önemli kültür merkezlerinden biri olan Konya şehri de önemli şairler yetiştirmiştir. Çalışmada Tuhfe-i Nâilî'de 100 şairin Konyalı olduğu tespit edilmiş ve kısaca hayat hikâyeleriyle birlikte şiirlerinden örnek metinler verilmiştir. Bu şairlerin birçoğu mutasavvıftır.

Kaynakça

- Gündüz, Harun, "Mehmet Nâil Tuman ve Tuhfe-i Nâilî'si (İnceleme-Metin-İndeks Sayfa 1-100)", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir 2009.
- Abdülkadir Karahan, "Tezkire", *İA*, MEB. Yay. XII/226.
- Levend, Agâh Sırrı, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1988.
- Öz, Yusuf, "Tezkire", *DİA*, İstanbul 2012, XLI, 68-69.
- Tuman, Mehmet Nâil, *Tuhfe-i Nâilî* (haz. Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı), Bizim Büro Yay., Ankara 2001.

¹⁰⁶ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 598 (2541).

¹⁰⁷ *Tuhfe-i Nâilî*, II, 1175 (4648).